

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

октомври 2021 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (јули – септември 2021 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2021 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во последниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Најновите глобални економски изгледи се слични како во април, при значително закрепнување во вториот квартал, но со видувања за одредено забавување на растот до крајот на годината, во услови на зголемен број инфицирани со сојот „делта“ на глобално ниво и натамошното нарушување во синцирите на снабдување. Притоа, **неизвесноста во поглед на глобалниот раст и натаму е висока, а ризиците околу проекциите се балансирани.** Главниот *надолен ризик* се однесува на проблемите со набавката и дистрибуцијата на вакцините, што би можело дополнително да го забави процесот на масовна имунизација, како и несигурноста околу ефикасноста на тековните вакцини во однос на новите позаразни варијанти. Тоа може да доведе до примена на построги рестриктивни мерки и намалена доверба на потрошувачите и инвеститорите, што неповолно би влијаело врз домашната побарувачка и растот во глобални рамки. Дополнителен ризик претставува можното предвремено нормализирање на монетарната политика во развиените земји, што би создало неповолни ефекти врз брзорастечките високозадолжени земји. Од друга страна, како *позитивен ризик* се наведува евентуалното подобрување на меѓународната соработка во доменот на вакцинацијата, со што би се зголемила довербата на економските субјекти, а со тоа и потрошувачката и инвестициите на приватниот сектор. Во однос на **економските движења во еврозоната**, како наш главен трговски партнер, расположливите податоци и најновите анкетни истражувања за показателите на доверба на економските субјекти за третиот квартал упатуваат на остварување годишен раст, но забавен, при што проблемите во синцирите на снабдување на производството, коишто сè уште постојат, сè повеќе се истакнуваат како фактори за ограничување на растот. Слично на движењата во еврозоната, остварувањата и анкетните истражувања за Германија, како наш најбитен поединечен трговски партнер, упатуваат на забавување на активноста и во септември, при неповолни ефекти од нарушувањата во синцирите на снабдување врз преработувачката индустрија. Сепак, на годишна основа, се очекува дека економијата ќе оствари раст во третиот квартал од годината, но послаб. На пазарот на труд во еврозоната, движењата и натаму се поволни, при што стапката на невработеност во август се сведе на 7,5% (од 7,6% во јули и 8% во вториот квартал). Во однос на инфлацијата во еврозоната, во септември продолжи трендот на забрзан раст на цените и според првичната објава изнесува 3,4%, на годишна основа (3% во август), што се должи на повисокиот раст на цените на енергенсите и на базичната инфлација, особено во делот на услугите. Согласно со непроменетата монетарна политика на ЕЦБ, се очекува дека во оваа и во наредната година, **странската каматна стапка ЕУРИБОР** со едномесечна рочност ќе има слично ниво и патека, како во априлската проекција.

Гледано преку одделните квантитативни показатели за надворешното окружување, значајни за македонската економија, проекциите за странската ефективна побарувачка и за странската ефективна инфлација се ревидирани во нагорна насока во споредба со априлските оценки, особено за 2021 година. И натаму се очекува дека **девизниот курс на САД-доларот во однос на еврото** ќе забележи депрецијација во 2021 година, но помалку изразена во споредба со април, додека за 2022 година се очекува мала апрецијација, наспроти априлските оценки за депрецијација. **Најновите проекции за цените на примарните производи на светските берзи исто така се ревидирани нагоре** во

споредба со април. Така, за 2021 година се очекува повисок раст на цените на сите примарни производи коишто се вградуваат во проекциите, а за 2022 година се очекува мал раст кај поголем дел од нив, наспроти априлските очекувања за мал пад. Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи и тековно се под влијание на случувањата поврзани со пандемијата на ковид-19, што создава поголема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, и на краток, и на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамките на априлскиот циклус проекции упатува на одредени отстапувања во одделни сегменти од економијата.

Согласно со објавените проценети податоци за БДП, во вториот квартал од 2021 година реалниот БДП забележа висок реален раст од 13,1% на годишна основа, што е во согласност со очекувањата од априлскиот циклус проекции, што ја одразува и ниската споредбена основа поради преземените строги мерки за спречување на ширењето на ковид-19 во овој период од минатата година, но и стабилизирањето на епидемиолошката состојба во текот на вториот квартал и започнатата масовна имунизација во земјата. Гледано за првата половина на 2021 година, реалниот раст на економијата е во рамките на очекувањата и изнесува 5,2% (проектиран реален раст од 5,4%). Во однос на економската активност во третиот квартал на 2021 година, тековно расположливите високофреквентни податоци за периодот јули – август главно упатуваат на натамошен годишен раст на економската активност, но значително поумерен во споредба со високиот годишен раст забележан во претходниот квартал. За ова делумно придонесува и споредбената основа, имајќи предвид дека истиот период минатата година почна постепено отворање и закрепнување на економијата по преземените строги мерки на почетокот на пандемијата, а делумен одраз има и појавата на четвртиот бран на ковид-19 во текот на овојгодишниот трет квартал. Имено, податоците за овој период покажуваат високи годишни стапки на раст кај прометот во вкупната трговија и угостителството и минимален пад кај индустриското производство. Во однос на извршените градежни работи, податоците за првиот месец од кварталот засега упатуваат на пониски остварувања, но треба да се има предвид и изразената променливост на движењата по месеци кај градежната активност. **Во однос на промените кај потрошувачките цени**, во септември 2021 година е остварена годишна стапка на инфлација од 3,7%, а годишните ценовни промени во периодот јануари – септември, во просек од 2,8%, се умерено над очекувањата според априлскиот циклус проекции. Во овој период, позначителен раст се забележува кај цените на маслото и цените на нафтените деривати, предизвикани од движењата на светските берзи, пренесените ефекти од минатогодишните зголемувања на цените од административна и регулаторна природа, како и повисоките цени во рестораните и хотелите, што е поврзано работењето со намален капацитет поради мерките за спречување на ширењето на ковид-19. Оттука, тековните ценовни притисоци произлегуваат од фактори на страната на понудата. Повисоките остварувања, како и нагорните ревизии кај увозните цени, упатуваат на нагорни ризици за проектираната стапка на инфлација од 2,2% за оваа година. Неизвесноста во движењето на светските цени на примарните производи во следниот период и натаму е нагласена, согласно со неизвесните економски ефекти поврзани со пандемијата и изгледите за справување со неа.

Анализата на показателите за адекватноста на девизните резерви покажува дека тие и понатаму се одржуваат во сигурната зона. Промените во девизните резерви во текот на третиот квартал беа под влијание на трансакциите за сметка на државата, односно редовната отплата на достасаниот долг врз основа на еврообврзница, распределбата на специјалните права за влечење од страна на ММФ, како и остварениот откуп од интервенциите на Народната банка на девизниот пазар. Анализирани на збирна основа, од почетокот на годината, промените на девизните резерви се поповолни во однос на очекувањата согласно со априлските проекции. Во периодот јули – август 2021 година остварениот трговски дефицит е повисок од очекуваниот за третиот квартал од годината, додека последните расположливи податоци за менувачкото работење заклучно со септември 2021 година укажуваат на повисоки нето-приливи кај приватните трансфери од очекуваните за третиот квартал од 2021 година.

Во однос на движењата во монетарниот сектор, податоците за август покажуваат месечен раст на **вкупните депозити** од 1,8% (0,4% во јули), што е пред сè резултат на позитивниот придонес на депозитите на претпријатијата, при помал придонес и на депозитите на домаќинствата. Од валутен аспект, во месечниот раст на вкупните депозити најголем придонес имаа денарските депозити (вклучително и депозитните пари), при помал раст и на девизните депозити. На годишна основа, вкупните депозити во август се повисоки за 9,9%, што е над годишниот раст проектиран за крајот на третиот квартал од 2021 година (од 8,2%). **Вкупните кредити**, во август, се намалија за 0,3% на месечна основа (раст од 0,7% во јули), при намалување на кредитите на претпријатијата. Според валутната структура, падот на кредитите е резултат на кредитите во странска валута (вклучително и кредитите во денари со валутна клаузула). На годишна основа, вкупните кредити во август се повисоки за 6,4% и засега се над проектираниот раст за третиот квартал од годината од 5,1%, согласно со априлската проекција.

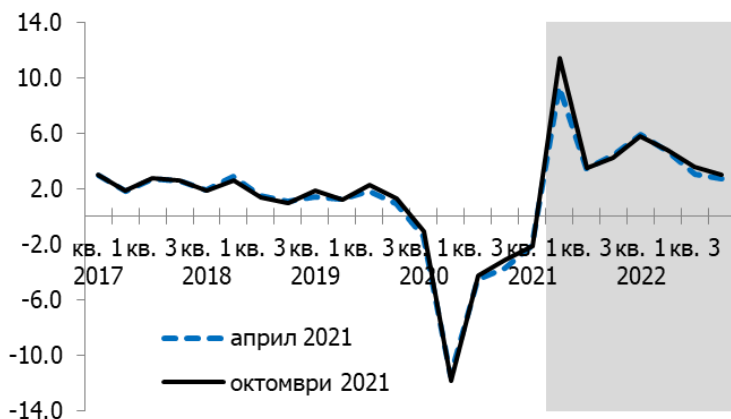
Во Буџетот на Република Северна Македонија во периодот јануари – август 2021 година е остварен дефицит од 24.202 милиона денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел е финансиран преку задолжување на државата во странство, а во помал дел и на домашниот пазар. Остварениот буџетски дефицит за периодот јануари – август 2021 година претставува 52,4% од дефицитот предвиден со ребалансот на Буџетот за 2021 година.

Последните макроекономски показатели и оцени и натаму упатуваат на главно непроменет амбиент за спроведување на монетарната политика. Девизните резерви и натаму се на соодветното ниво и во сигурната зона, а остварувањата во третиот квартал од 2021 година се малку подобри од очекуваните. Бруто домашниот производ во вториот квартал од 2021 година оствари висок раст, во согласност со очекувањата, а остварувањата во првата половина од годината се мошне блиски со проектираните. Расположливите високофреквентни податоци за економската активност за јули и август засега ги потврдуваат очекувањата за натамошен, но поумерен раст на економијата во третиот квартал од годината. Во однос на инфлацијата, засега се оценува дека поместувањата кај цените дека произлегуваат од фактори на страната на понудата, поврзани со глобалните цени на примарните производи и специфични фактори заради присуството на пандемијата. Во вакви услови на умерена инфлација, предизвикани од понудата, се оценува дека засега нема потреба од монетарна реакција. Остварувањата во третиот квартал од 2021 година се малку над проектираните, под влијание на фактори на страната на понудата, што при нагорни ревизии и кај очекувањата за увозните цени, создава умерени нагорни ризици за проектираната стапка на инфлација за 2021 година. Движењето на цените на примарните производи, а посебно на енергенсите, и натаму е исклучително променливо и неизвесно. Во монетарниот сектор, годишниот раст на вкупните депозити и вкупните кредити и натаму е солиден и на крајот на август е над проектираното за третиот квартал на 2021 година, согласно со априлската проекција.

Поповолни изгледи за странската побарувачка

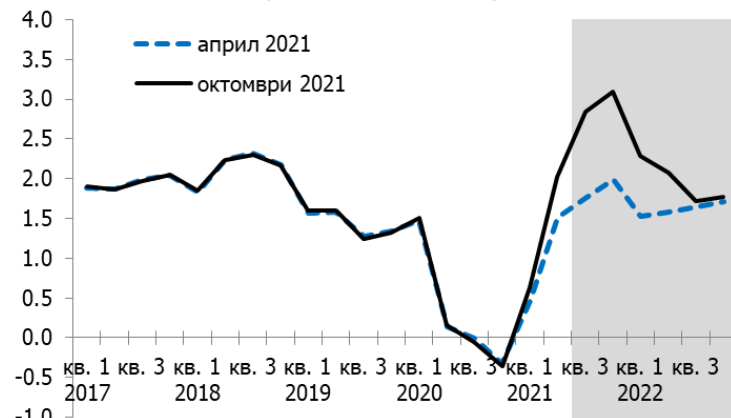
Согласно со најновите оценки за странската ефективна побарувачка за нашата економија, се очекува дека таа ќе се зголеми за 4,1% оваа година и за дополнителни 4,3% во 2022 година. Во споредба со априлските очекувања, тековните оценки упатуваат на повисок раст на странската побарувачка за оваа и следната година, за 0,5 п.п. и 0,2 п.п., соодветно. Поповолните изгледи за 2021 година главно се одраз на подобрите економски остварувања во второто тримесечје од годината кај поголем дел од нашите трговски партнери, како и на очекувањата за продолжување на позитивните придвижувања до крајот на годината. Повисоките очекувања за 2022 година во најголема мера се поврзани со изгледите за поголем економски раст на нашиот најголем трговски партнер, Германија. Имено, се очекува дека растот на германската економија ќе забрза и од 3% во 2021 година ќе се искачи на 4,4% во 2022 година.

Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

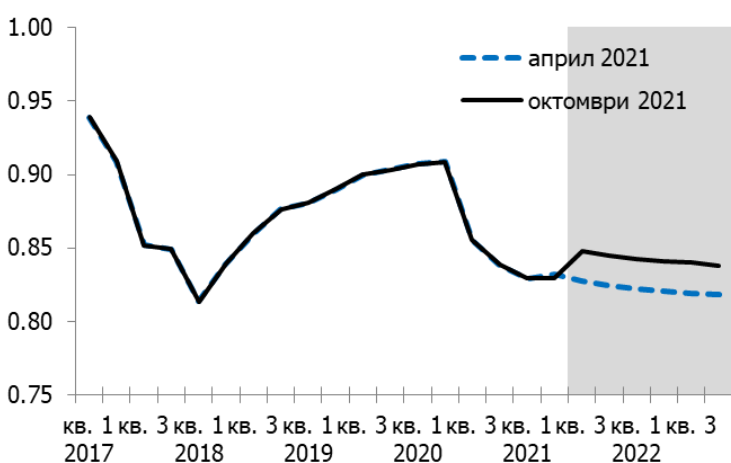
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Курс евро/САД-долар

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

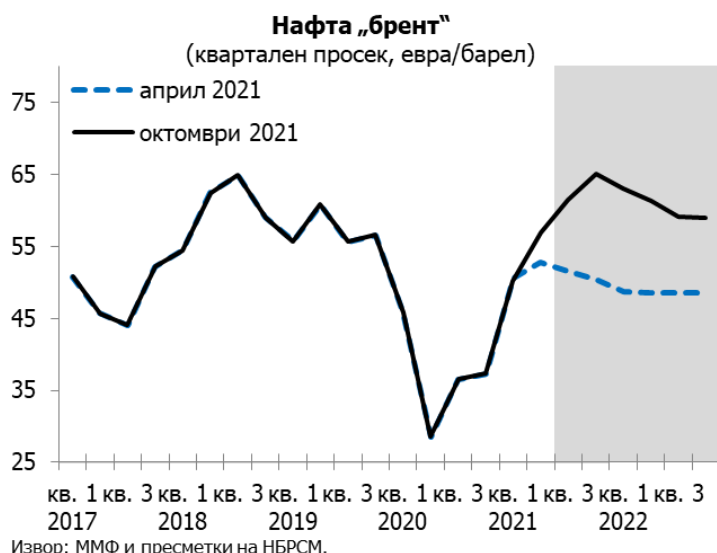
Според најновите оценки, кај странската ефективна побарувачка е извршена нагорна ревизија за 2021 и 2022 година, во однос на априлскиот циклус проекции. Имено, тековно се очекува дека растот во 2021 и 2022 година ќе изнесува 4,1% и 4,3%, соодветно (3,6% и 4,1%, соодветно во април). Нагорната корекција за 2021 година главно е одраз на очекувањата за поголем економски раст во Италија, Србија и Грција, додека за 2022 година во најголем дел се должи на очекувањата за поголема економска активност во Германија¹.

Кај странската ефективна инфлација, исто така е извршена нагорна ревизија за целиот период на проекции, при промени и кај нејзината очекувана динамика. Имено, тековно се предвидува дека странските цени ќе остварат раст од 2,2% во 2021 година, којшто потоа малку ќе забави и ќе се сведе на 2% во 2022 година, наспроти априлските очекувања за постепено засилување на ценовниот раст од 1,4% во оваа, на 1,6% во наредната година. Нагорната корекција се должи на оцените за повисока инфлација кај речиси сите наши увозни партнери, при што во 2021 година најголем придонес кон нагорната ревизија имаат Германија, Србија и Хрватска², додека во 2022 година Германија, Италија и Хрватска.

Најновите оценки за девизниот курс евро / САД-долар, упатуваат на нагорна ревизија за 2021 и 2022 година. За 2021 година и натаму се очекува депрецијација на САД-доларот во однос на еврото, но поумерена во однос на април, додека за 2022 година наместо депрецијација, тековно се очекува мала апрецијација. Ваквите поместувања, во услови на релативно висока неизвесност, се резултат на очекувањата на инвеститорите за постепено затегнување на монетарната политика во САД во следниот период.

¹ Проектиран раст на Германија од 3% во 2021 и 4,4% во 2022 година (3,4% и 3,9% за 2021 и 2022 година, соодветно во април).

² Инфлацијата во Србија и Хрватска е коригирана за промените во девизниот курс.

Според најновите оценки, кај цената на нафтата³ е извршена нагорна ревизија во однос на април за целиот период на проекции. Имено и понатаму се очекува значителен раст на цената на нафтата во 2021 година, но посилен од проектираниот во април и мал раст, наместо пад, во 2022 година. Нагорната ревизија е одраз на зголемената глобална побарувачка, при намалена понуда поради прекини на производствените капацитети во САД и продолжување на мерките на земјите од ОПЕК+⁴ за ограничување на производство на нафта.

Во однос на цените на металите, исто така, е извршена нагорна ревизија за целиот период на проекции, особено за 2021 година. Имено, тековно се очекува значително повисок раст на цената на бакарот и никелот во 2021 година во однос со проекциите од април, додека за 2022 година се предвидува нивен раст, наспроти претходно очекуваниот мал пад. Нагорната корекција на цената на бакарот е резултат на рекордно ниското ниво на залихи на бакар (најниско во последните 12 години), во најголема мера како резултат на намаленото производство на топилниците на бакар во Кина, заради мерките за намалување на употребата на енергија заради справување со загадувањето на воздухот. Кај цената на никелот, корекцијата се должи на падот на глобалните залихи на никел и силната побарувачка од страна на челичната индустрија, особено во Кина.

³ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

⁴ На 4.10.2021 година, земјите од ОПЕК+ одлучија да ја продолжат мерката донесена во јули за постепено месечно зголемување на производството на нафта за 400 илјади барели на ден и во ноември 2021 година.

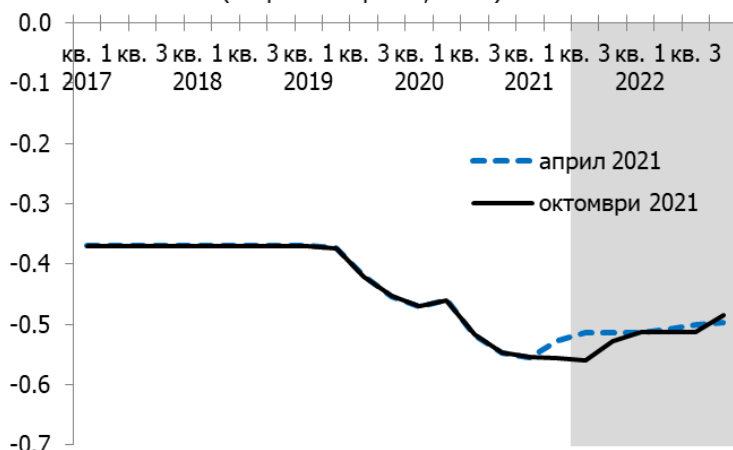
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Нагорни се ревизиите и кај цените на примарните прехранбени производи за двете години на проекција, а особено во 2021 година. Имено, тековно се очекува значително поголем раст на цените на прехранбените производи за оваа година, додека за следната година се очекува умерен раст, наместо мал пад на цената на пченицата и малку помал пад на цената на пченката. Нагорната ревизија кај цената на пченицата во најголем мера се должи на оцените за помалото производство на пченица поради неповолните временски услови (суша) во одредени земји, особено Русија. Кај пченката, пак, нагорната корекција е резултат на зголемените ризици за помало производство на пченка, особено во САД, поради растот на производствените трошоци.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

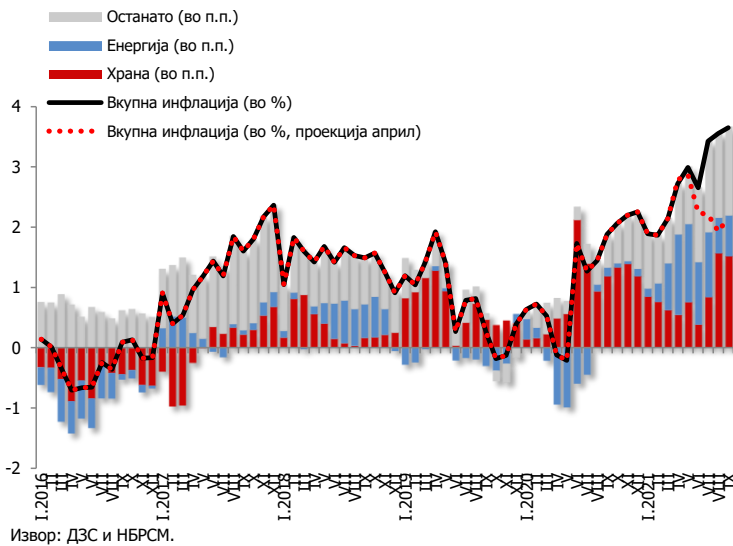

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на едномесечниот ЕУРИБОР, проекциите се речиси непроменети во споредба со тие од април. Имено, и натаму се очекува дека едномесечниот ЕУРИБОР ќе се задржи во негативна зона и во просек ќе изнесува -0,55% и -0,51% во 2021 и 2022 година, соодветно (-0,53% и -0,5% во 2021 и 2022 година, соодветно, во април).

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

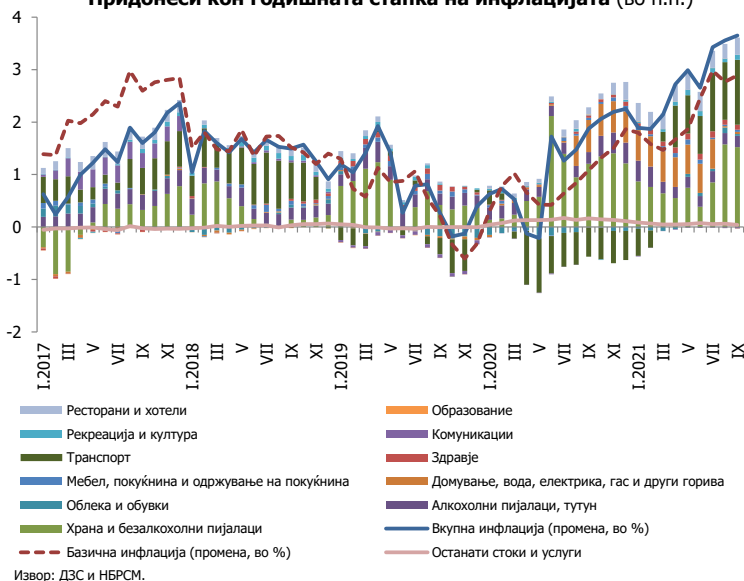

Во септември 2021 година, **домашните потрошувачки цени** се намалија за 0,1% на месечна основа (по месечниот раст од 0,6% во претходниот месец), во најголема мера поради намалувањето на цените на овошјето, воздушниот сообраќај и туристичките аранжмани, коишто го неутрализираа ефектот од малата нагорна промена кај цените на зеленчукот, цените на нафтените деривати, на цврстите горива и цените на лебот.

Годишната стапка на инфлација во септември изнесува 3,7% (3,6% во август), при мало забрзување на годишниот раст на цените кај енергетската компонента, главно поврзан со растот на цените на нафтените деривати. Годишен раст на цените се забележува кај сите три главни компоненти, а поизразен е кај прехранбената и базичната компонента, додека придонесот на енергетската компонента⁵ овој месец е помал поради исцрпувањето на преносниот ефект од зголемувањето на цената на електричната енергија во август минатата година. Остварената годишна стапка на инфлација во септември е над проектираната стапка од априлскиот циклус проекции, при нагорно отстапување кај сите три главни компоненти.

Базична стапка на инфлација во септември изнесува -0,4% на месечна основа (0% во претходниот месец). На годишна основа, базичната стапка на инфлација изнесува 2,9% (2,8% во претходниот месец), во чии рамки највисок позитивен придонес имаат цените на воздушниот сообраќај, надополнет од цените на услугите во рестораните и хотелите, постојаниот позитивен придонес од цените на тутунот⁶, а во мал дел и од цените на фармацевтските производи, како и цените на информатичката опрема.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

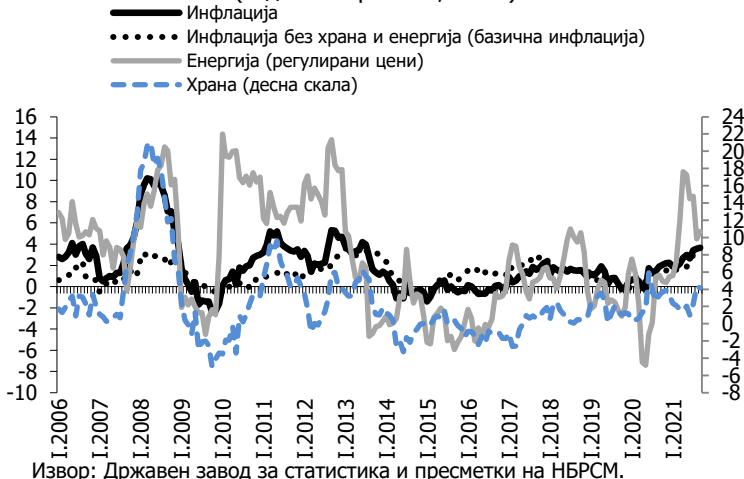

⁵ Годишниот раст на цените на енергијата е резултат на зголемувањето на цените на течни горива и мазива во септември 2021 година, согласно со нагорните движења на цената на нафтата на светските берзи.

⁶ Годишниот раст на цената на тутунот во е одраз на покачувањето на цените на цигарите во август 2021 година, согласно со предвиденото годишно зголемување на акцизите на цигарите за 0,20 денари/парче, заклучно со 1 јули 2023 година. На ист начин делуваа и промените во Законот за тутун, производи од тутун и сродни производи, којшто обврзува сите пакувања на цигарите да имаат по 20 цигари до ноември 2020 година (претходно имаше кутии и по 19 цигари), што заедно со зголемениот износ за акциза којашто се наплатува по цигара, придонесе за зголемувањето на трошоците на производителите.

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Во однос на очекуваните движења на цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, направените ревизии се во нагорна насока. Согласно со повисоката остварена инфлација за периодот јануари – септември од очекуваната според априлскиот циклус проекции, како и нагорните ревизии кај надворешните влезни претпоставки, ризиците за проектираната стапка на инфлација од 2,2% за оваа година се нагорни. Притоа, неизвесноста и динамичноста на движењето на светските цени на примарните производи во следниот период и понатаму е нагласена, согласно со неизвесните економски ефекти поврзани со справувањето со пандемијата, како и од зголемената неизвесност на светските пазари на енергенци.

Странски ефективни* и домашни цени на храна

(индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондериран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.
 Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Просечна исплатена плата

(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Во јули 2021 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата изнесуваше 4,8% (7% во претходниот месец). За годишниот раст на платите во еден дел придонесува зголемувањето на минималната плата за 1,7% во април 2021 година согласно со законското редовно усогласување⁷. Динамички гледано, забавувањето на годишниот раст на платите во јули се должи на споредбената основа, имајќи предвид дека истиот период минатата година продолжи закрепнувањето на платите, по првичниот ефект на почетокот на пандемијата поради преземените строги мерки, при истовремено исцрпување на

⁷ Во април 2021 година беше извршено редовното усогласување за зголемување на минималната плата (со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоци на живот и реалниот пораст на БДП – една третина од порастот од секој показател,

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори

(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

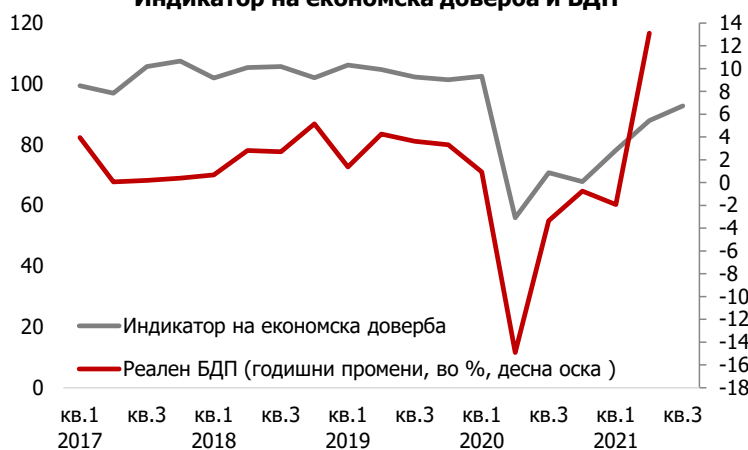
споредбената основа од задоцнетото зголемување на минималната плата во јули 2020 година⁸.

Годишен раст на платите во јули има кај најголемиот дел од дејностите, а најизразен е кај дејностите поврзани со „објекти за сместување“, „уметност, забава и рекреација“, „други услужни дејности“, „информации и комуникации“, како и „рударство“.

При раст на трошоците на живот на годишно ниво, **реалниот годишен раст на нето-платата во јули изнесуваше 1,3%**.

Остварениот номинален и реален годишен раст на платите во јули 2021 година е повисок во споредба со очекувањата за движењето на платите во третиот квартал од 2021 година во рамките на априлската проекција.

Индикатор на економска доверба и БДП

Извор: ДЗС и Европска комисија.

Високофреквентните податоци на страната на понудата и побарувачката коишто се расположливи за периодот јули – август 2021 година главно упатуваат на натамошен годишен раст на економската активност во третиот квартал од годината, но значително побавно во споредба со растот од претходниот квартал. Ваквите движења на економијата во третиот квартал може да се поврзат со појавата на четвртиот бран на ковид-19 и ширењето на сојот „делта“, но и на споредбената основа, имајќи предвид дека истиот период минатата година почна постепено отворање, а со тоа и закрепнување на економијата, по првичниот ефект на почетокот на пандемијата поради преземените строги мерки. Кога станува збор за согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата⁹, резултатите од анкетните истражувања за третиот квартал од годината упатуваат на поповолни

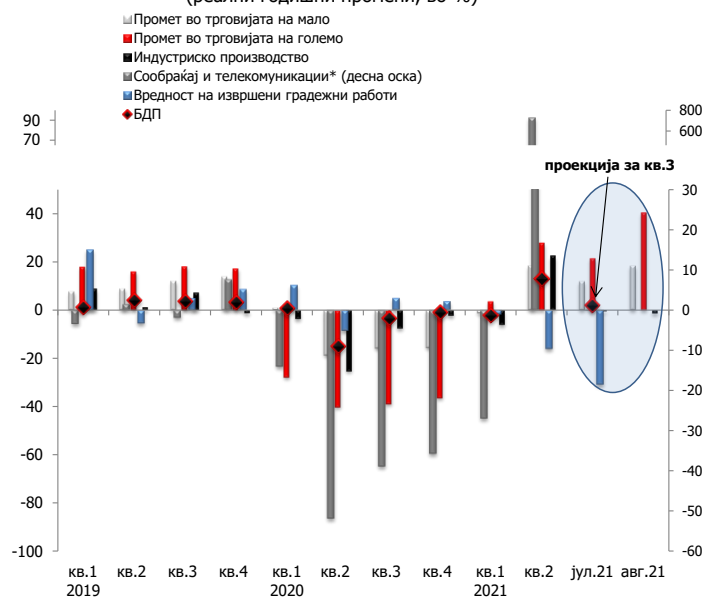
соодветно). Според објавата на Министерството за труд и социјална политика во „Службен весник на РСМ“ бр. 80/21 за примена на Законот за минимална плата во Република („Службен весник на Република Македонија“ бр. 11/12,30/14, 180/14, 81/15, 129/15, 132/17 и 140/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 124/19 и 239/19), минималната нето-плата се зголеми за 260 денари. Висината на минималната плата во бруто-износ, започнувајќи од април 2021 година до март 2022 година изнесува 22.146 денари (претходно 21.776 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 15.194 денари (претходно 14.934 денари).

⁸ Наместо во април 2020 година, усогласувањето на минималната плата беше направено во јули 2020 година со зголемување од 3%.

⁹ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондерирани просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги). Почнувајќи од јануари 2019 година, Европската комисија изврши ревизија на структурата на показателот за доверба на потрошувачите, а преку овој составен елемент и на композитниот показател на економска доверба. Повеќе информации за новата методологија може да се најдат на следнава врска: https://ec.europa.eu/info/files/reviced-consumer-confidence-indicator_en

Економски сектори

(реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

согледувања во однос на претходниот квартал, како и во однос на истиот период од минатата година, што упатува на поволни движења во економијата и продолжување на економското закрепнување во овој период.

Кај расположливите високофреквентни податоци на страната на понудата се забележуваат движења во различни насоки во третиот квартал од годината.

Во периодот јули – август 2021 година, **прометот во вкупната трговија** и натаму бележи висок реален годишен раст, малку поумерен во однос на растот во вториот квартал. Притоа, поволните остварувања во вкупната трговија се должат на високиот раст кај трговијата на големо и трговијата на мало, додека трговијата со моторни возила бележи пад.

Исто така, кај **угостителството** во јули се забележуваат високи годишни стапки на раст кај вкупниот број туристи, ноќевањата, како и вкупниот реален промет, но поумерено во однос на растот во вториот квартал кај сите три категории.

Од друга страна, во периодот јули – август 2021 година **индустриското производство** забележа мал реален годишен пад од 0,9%, наспроти високиот раст во претходниот квартал. Гледано по главни дејности, најголем негативен придонес има преработувачката индустрија, а мал негативен придонес има и енергетскиот сектор, додека активноста во рударството оствари раст. Во рамките на преработувачката индустрија, најголем негативен придонес бележат производството на моторни возила, производството на облека и текстил и производството на прехранбени производи. Од друга страна, во рамките на преработувачката индустрија, позначителен позитивен придонес се забележува кај производството на други неметални минерални производи, производството на производи од гума и производи од пластични маси, како и кај производството на хемикалии и хемиски производи.

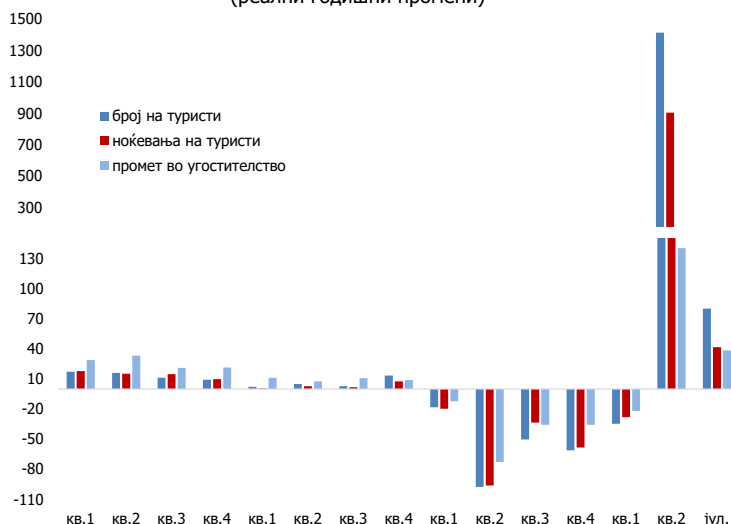
Во јули, **вредноста на извршените градежни работи** забележа висок реален пад на годишна основа, што претставува

ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО И ОСТАНАТИ ЕКОНОМСКИ ДЕЈНОСТИ	2019				2020				2021			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	јул.	авг.
	<i>реални годишни промени во %</i>											
Бруто домашен производ	1.4	4.3	3.6	3.3	0.9	-14.9	-3.3	-0.7	-1.9	13.1	-	-
Индустриско производство	8.8	1.1	7.1	-1.3	-3.7	-25.0	-7.5	-2.3	-6.1	22.2	-0.6	-1.4
Извршени градежни работи	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	3.0	2.3	-1.1	-9.6	-18.5	-
Високоградба	-9.3	5.1	23.7	-1.1	-8.5	-20.4	17.9	-8.6	18.5	5.3	-3.5	-
Нискоградба	58.3	-8.0	-6.7	11.1	21.3	4.7	-6.2	11.1	-16.1	-16.9	-25.8	-
Промет во трговијата - Вкупно*	13.9	12.8	15.3	15.5	-16.7	-30.6	-26.1	-24.3	0.9	22.5	13.8	24.6
Промет во трговијата на мало*	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-15.7	-15.5	-1.3	18.3	11.9	18.2
Промет во трговијата на големо*	18.0	16.0	18.1	17.3	-27.8	-40.1	-38.7	-36.3	3.7	27.9	21.5	40.4

* Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020 и 2021 година се претходни податоци, додека податоците за БДП во 2019 година се претходни, а за БДП во 2020 и 2021 година се проценети.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Индикатори за угостителството

(реални годишни промени)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

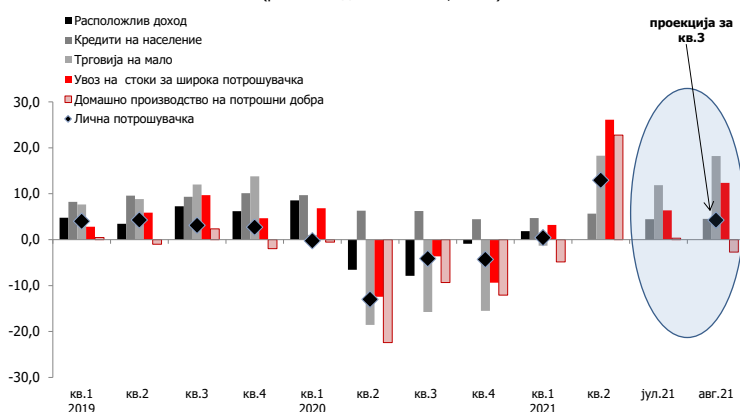
продлабочување на падот во однос на падот во претходниот квартал, главно како резултат на високиот пад кај нискоградбата, а помал пад забележа и високоградбата.

Расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** главно упатуваат на раст на економската активност и во третиот квартал од годината, но значително поумерен во споредба со високиот годишен раст забележан во претходниот квартал. За ова делумно придонесува и споредбената основа, имајќи предвид дека истиот период минатата година почна постепеното отворање и закрепнување на економијата по преземените строги мерки во почетокот на пандемијата, а делумен одраз има и појавата на четвртиот бран на ковид-19 во текот на овогодишниот трет квартал.

Расположливите податоци за движењата **кај личната потрошувачка**¹⁰ за третиот квартал од годината упатуваат на натамошен годишен раст, но побавен. Така, во овој период, продолжува растот кај трговијата на мало, бруто-приходите од ДДВ и увозот на стоки за широка потрошувачка, поумерено во однос на растот во претходниот квартал. Од друга страна, по високиот раст во вториот квартал домашното производство на потрошни добра забележа пад. Во поглед на изворите на финансирање на личната потрошувачка, расположливите податоци исто така упатуваат на натамошен раст на расположливиот доход, но побавен, во услови на поумерен раст на платите и мал пад на масата на пензиите, при натамошен раст и кај кредитите на населението. Показателот за довербата на потрошувачите¹¹ за третиот квартал упатува на понеповолни очекувања за општата економска состојба и за финансиската ситуација, во однос на претходниот квартал.

Високофреквентните податоци за **брuto-инвестициите**¹² за периодот јули – август 2021 година се движат во различни насоки.

Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

¹⁰ Податоците за платите се заклучно со јули 2021 година, додека, пак, податоците за кредитите на населението, пензиите, трговијата на мало, домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка и бруто-приходите од ДДВ се однесуваат на периодот јули – август 2021.

¹¹ Согласно со анкетите на Европската комисија.

¹² Податоците за извршените градежни работи се заклучно со јули 2021 година, додека, пак, податоците за долгорочните кредити на претпријатија, државните капитални инвестиции, индустриското производство, увозот на стоки за инвестиции и домашното производство на капитални производи се однесуваат на периодот јули – август 2021 година.

Така, во овој период, вкупното индустриско производство забележа мал годишен пад, додека падот кај домашното производство на капитални производи е поизразен (наспроти растот во претходниот квартал). Исто така, пад е забележан и кај градежништвото. Од друга страна, позитивни се движењата кај државните капитални инвестиции, данокот на добивка, а продолжува и растот кај увозот на производи за инвестиции и долгорочните кредити на претпријатијата. Што се однесува до оцените на раководителите на претпријатијата во индустријата, тие главно упатуваат на малку повисок оптимизам за активноста во третиот квартал на 2021 година, во споредба со претходниот квартал, додека кај градежништвото, оцените се понеповолни.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во периодот јули – август 2021 година упатуваат на можно проширување на дефицитот во третиот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година, при повисок раст на увозот од извозот на стоки.

Според фискалните податоци за периодот јули – август 2021 година, буџетските остварувања упатуваат на натамошен, но поумерен годишен раст на **јавната потрошувачка**, при раст на трошоците за стоки и услуги и на расходите за плати, но пониски трошоци кај фондот за здравство.

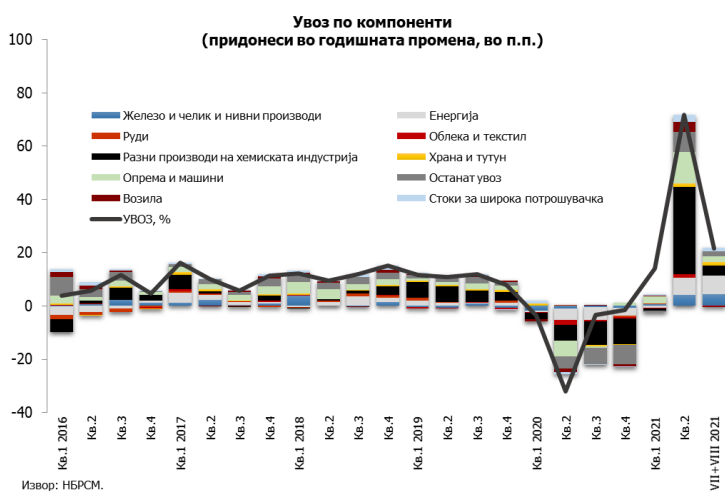
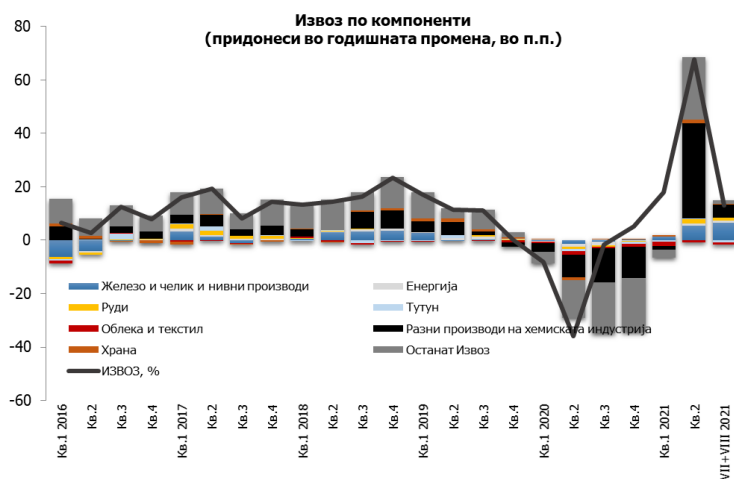
Дефицитот во размената на стоки со странство во јули – август 2021 година забележа проширување за 50,7% на годишна основа, што се должи на повисокиот раст на увозот во однос на растот на извозот во овој период. Вкупната надворешнотрговска размена во јули и август 2021 година и понатаму бележи солиден раст, што е одраз на закрепнувањето на економијата од негативните ефекти од пандемијата.

Во јули – август 2021 година, извозот на стоки се зголеми за 13,1% на годишна основа, што главно се должи на повисокиот извоз на железо и челик, како и на извозот на дел од производствените капацитети во странска сопственост. Од друга страна, извозот на текстилната индустрија, како и извозот на тутун бележат пад.

Во споредба со априлската проекција, остварувањата кај извозот во јули и август 2021 година се над очекуваните. Позитивните отстапувања главно се должат на извозот на железо и челик, како и на извозот на дел од производствените капацитети од автомобилската индустрија. Од друга страна, негативни отстапувања се забележани кај останатиот извоз и извозот на облека и текстил, додека движењата кај останатите категории главно се во рамки на проектираните.

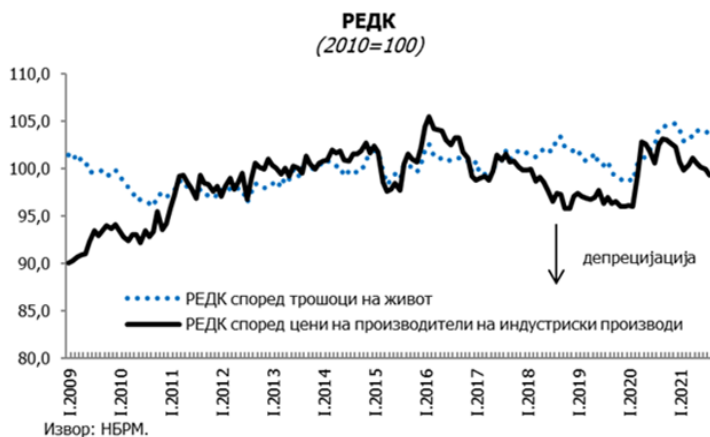
Увозот на стоки во јули – август 2021 година забележа раст од 21,7% на годишна основа. Позитивен придонес кон растот остварија речиси сите увозни компоненти, а најголем придонес има увозот на енергија (повисоки цени и количини), увозот на железо и челик, како и увозот на дел од производствените капацитети во странска сопственост. Од друга страна, негативен придонес бележи само увозот на возила.

Остварувањата кај увозот на стоки во јули и август 2021 година исто така се повисоки од очекуваните за третиот квартал според априлската проекција, при повисок увоз на енергија, железо и челик, увозот на дел од производствените капацитети во странска сопственост, како и останатиот увоз.

Останатите категории се во рамките на очекувањата според априлската проекција.

Повисоките отстапувања кај увозната од извозната компонента придонесуваат за остварување повисок дефицит во јули и август, во однос на очекуваниот за третиот квартал од 2021 година според априлската проекција.

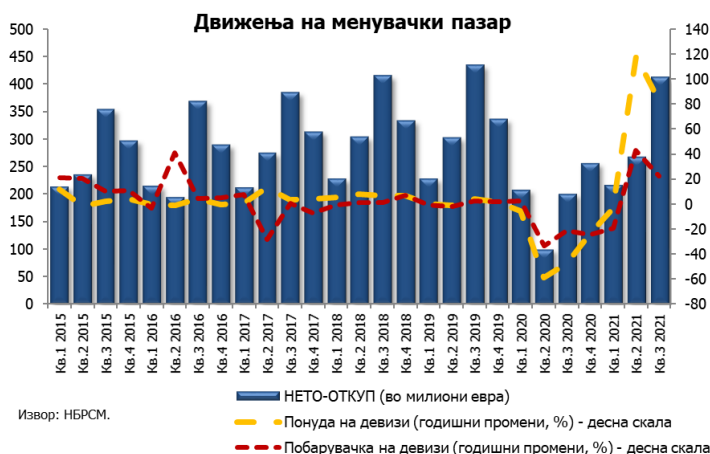

Во август 2021 година, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот депресира за 0,2%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа депресијација од 3,2%. Притоа, релативните трошоци на живот се пониски за 0,8%, додека релативните цени на индустриските производители бележат пад од 3,8%. Во август 2021 година, РЕДК забележа апрецијација од 0,6%, што во најголем дел се должи на депресијацијата на турската лира

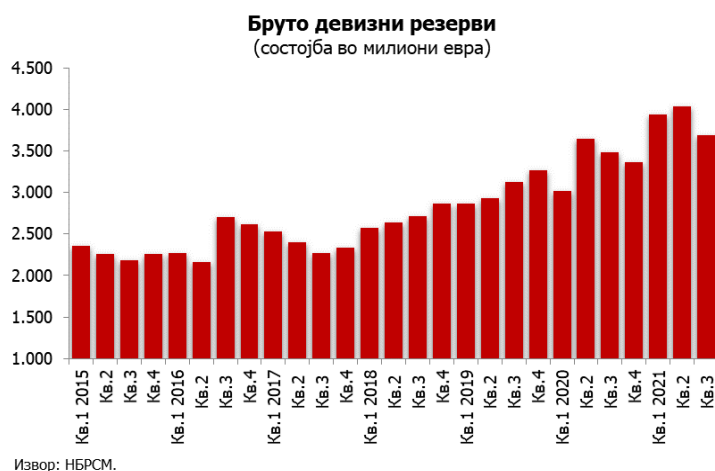

Во август 2021 година, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот, пресметан со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи, забележа апрецијација од 0,6%, додека РЕДК дефлациониран со цените на производителите на индустриски производи депрецира за 1,4%. Притоа, релативните трошоци на живот забележаа пад од 0,8%, а релативните цени на производителите на индустриски производи пад од 2,8%. Номиналниот ефективен девизен курс во август 2021 година забележа апрецијација од 1,4% на годишна основа, што во најголем дел се должи на депрецијацијата на турската лира.

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во периодот 1.7 – 30.9.2021 година изнесува 411,7 милиони евра, што претставува пораст од 2,1 пат, на годишна основа. Ваквите остварувања на менувачкиот пазар произлегуваат од посилниот раст на понудата од растот на побарувачката на девизи (за 81,6% и 22,2%, соодветно).

Состојбата на бруто девизните резерви на 30.9.2021 година изнесува 3.690,7 милиони евра. Гледано преку факторите на промена, во најголем дел промената во девизните резерви произлегува од трансакциите за сметка на државата¹³, од распределбата на специјалните права за влечење на ММФ¹⁴, како и од интервенциите на Народната банка на девизниот пазар.

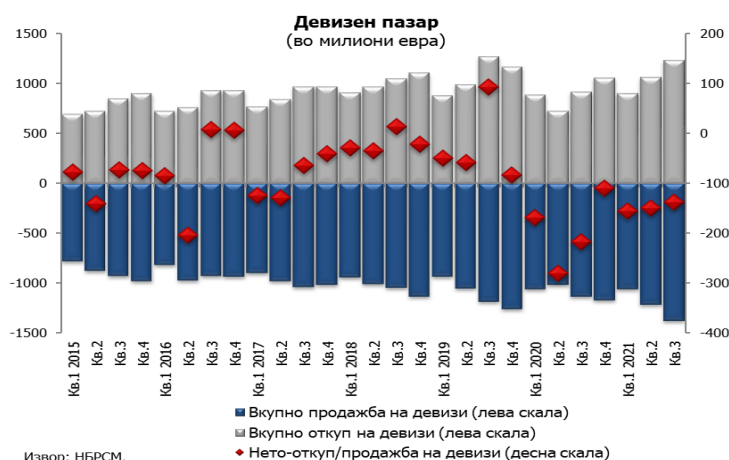
¹³ На 23 јули 2021 година, Министерството за финансии ја исплати главнината и каматата за еврообврзницата издадена во 2014 година со номинална вредност од 500 милиони евра.

¹⁴ Меѓународниот монетарен фонд (ММФ) на 23 август 2021 година на Република Северна Македонија ѝ додели нови специјални права на влечење (СПВ), околу 133 милиони, или околу 161 милион евра коишто се вклучени во официјалните девизни резерви.

Фактори на промена на девизните резерви во третиот квартал 2021 година (во милиони евра)

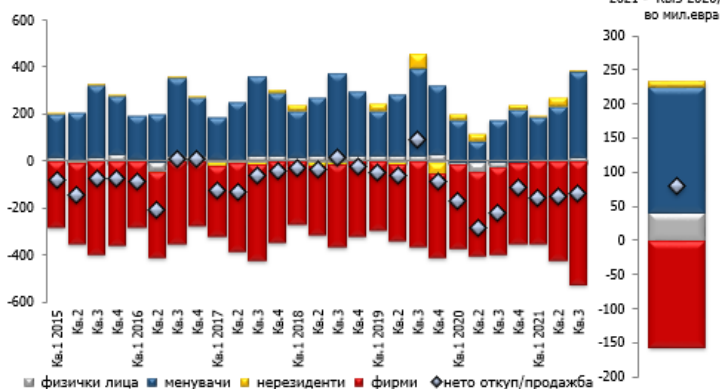
Извор: НБРСМ.

Извор: НБРСМ.

Во третиот квартал од 2021 година, на девизниот пазар на банките е остварена пониска нето-продажба на девизи во споредба со остварената нето-продажба во истиот период од минатата година. Ваквата промена се должи на повисокиот раст на понудата во однос на растот на побарувачката на девизи

Структура на девизен пазар, (нето откуп/продажба, во милиони евра)

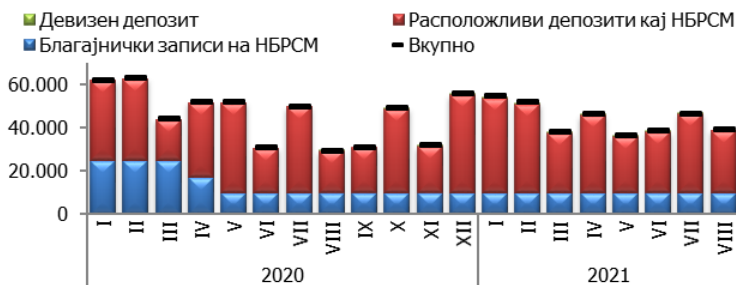

Извор: НБРСМ.

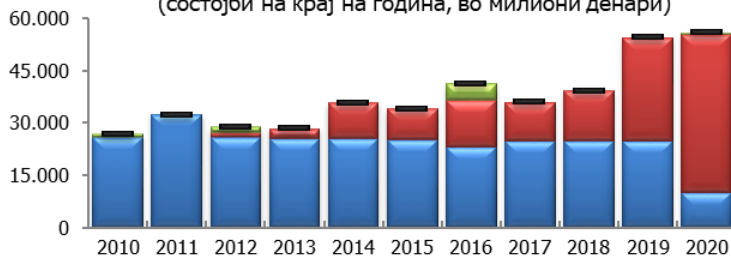
Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања во најголем дел произлегуваат од повисокиот нето-откуп кај менувачниците.

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ.

Состојбата на монетарните инструменти на крајот на август се намали во споредба со претходниот месец, што се должи на намалувањето на износот на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка, при непроменет износ на состојбата на благајничките записи¹⁵. Нивото на монетарните инструменти на крајот на август е речиси на нивото проектирано за крајот на третиот квартал на 2021 година¹⁶.

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на август е речиси на нивото проектирано за крајот на третиот квартал од 2021 година.

Вкупните депозити на државата кај Народната банка во август забележаа месечно намалување, при што нивната состојба се приближи кон проектираната за крајот на третото тримесечје од 2021 година.

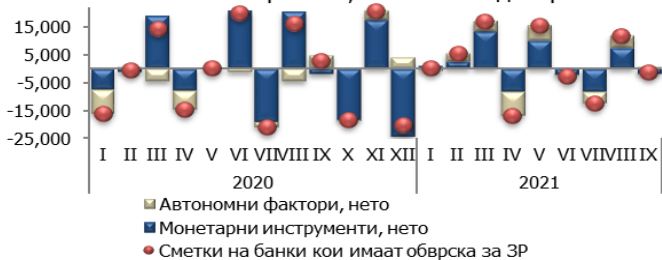
Примарните пари во август забележаа месечен раст, како резултат на зголемувањето на вкупните резерви на банките кај Народната банка и речиси непроменети готови пари во оптек. Притоа, состојбата на примарните пари засега е пониска во споредба со проекцијата за крајот на третото тримесечје од 2021 година.

¹⁵ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 11 август 2021 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,25% и рок на достасување од 35 дена.

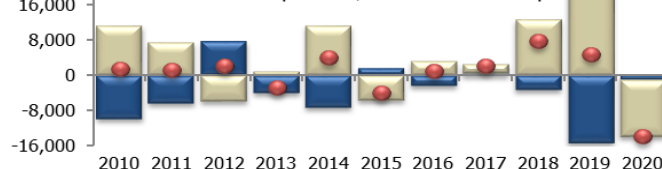
¹⁶ Споредбите на остварувањата се во однос на априлската проекција на Народната банка.

Ликвидност на банки*

месечни промени, во милиони денари

годишни промени, во милиони денари

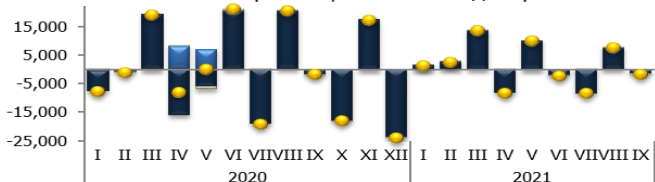

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

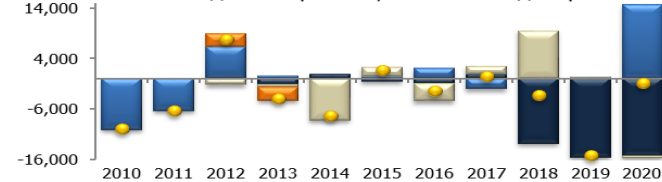
Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидните средства на банкарскиот систем во септември забележаа намалување.** Ваквата промена произлегува од монетарните инструменти коишто придонесоа за повлекување на ликвидноста, како резултат на зголемените пласмани на банките во краткорочните депозити, пред сè во депозитите преку ноќ, при непроменета состојба на благајничките записи¹⁷. Од друга страна, пак, автономните фактори на нето-основа придонесоа за зголемување на ликвидноста, што произлегува од промените кај готовите пари во оптек и девизните интервенции на Народната банка.

Монетарни инструменти*

месечни промени, во милиони денари

годишни промени, во милиони денари

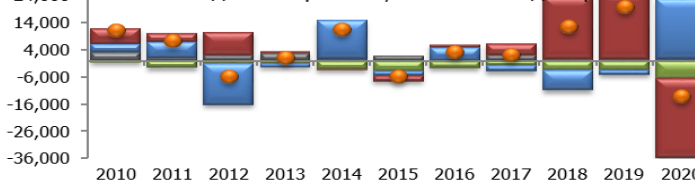
*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Автономни фактори*

месечни промени, во милиони денари

годишни промени, во милиони денари

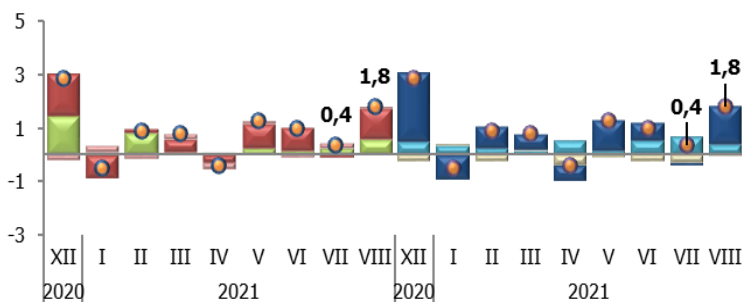

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

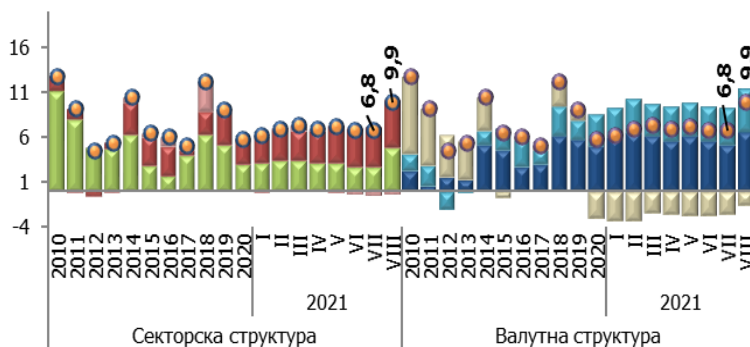
¹⁷ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 15 септември 2021 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,25% и рок на достасување од 28 дена.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Депозити на останати сектори*
- Депозити во странска валута
- Депозити на претпријатијата
- Депозити, месечни/годишни промени, во %
- Депозити во домашна валута
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата
- Депозити, годишни промени, во %

*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансферабилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

Вкупните депозити¹⁸ во финансискиот систем во август остварија месечен раст од 1,8%¹⁹, што претставува забрзување во однос на претходниот месец. Од секторски аспект, зголемувањето е пред сè резултат на позитивниот придонес на депозитите на претпријатијата, при зголемување и на депозитите на домаќинствата. Од валутен аспект, месечниот раст на вкупните депозити во најголем дел е резултат на денарските депозити (вклучително и депозитните пари), при раст и на девизните депозити.

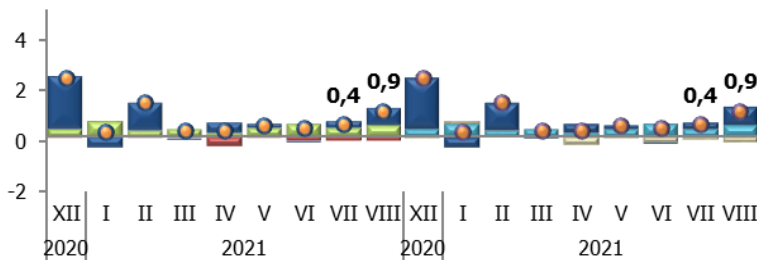
Вкупните депозити во периодот јули – август остварија раст којшто го надминува очекуваното зголемување на депозитите во третиот квартал, согласно со априлската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во август изнесува 9,9% и е над проектираниот годишен раст за крајот на третиот квартал од 2021 година (од 8,2%). Од секторски аспект, растот пред сè произлегува од зголемувањето на депозитите на претпријатијата, при истовремен годишен раст и на депозитите на домаќинствата. Од валутен аспект, растот во најголем дел е резултат на денарските депозити (вклучително и депозитните пари), при солиден раст и на депозитите во странска валута.

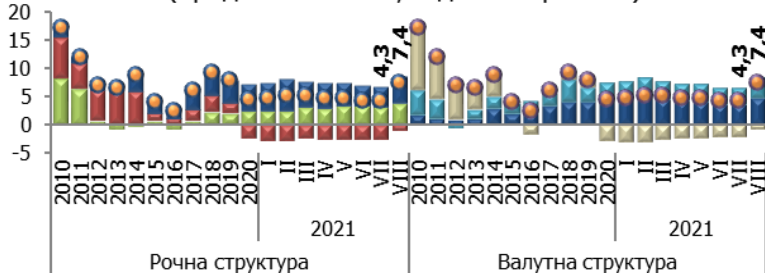
¹⁸ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nsp.x.

¹⁹ Иако засилениот раст на депозитите е вообичаено остварување за овој месец, изразениот интензитет во еден дел е резултат и на еднократни фактори, како што се позначителниот износ на исплатени државни субвенции во земјоделието.

Депозити на домаќинства
(придонеси во п.п, месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата во домашна валута
- Депозити на домаќинствата во странска валута
- Долгорочни депозити на домаќинствата
- Краткорочни депозити на домаќинствата
- Депозити на домаќинствата, месечни/годишни промени, во %

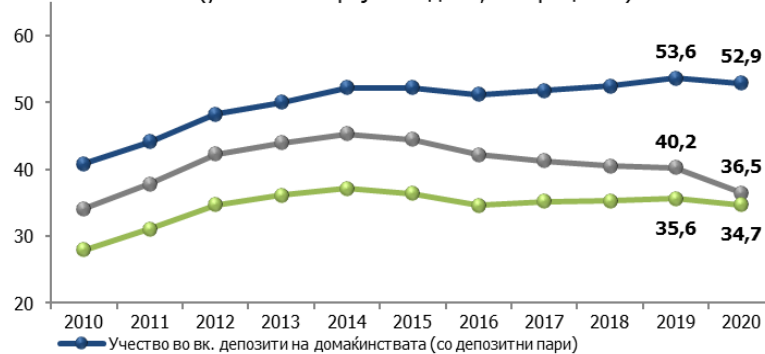
Извор: НБРСМ.

Депозитите на домаќинствата во август остварија месечен раст од 0,9%, којшто во најголем дел произлегува од денарските депозити (вклучително и депозитните пари), при позитивен придонес и на депозитите во странска валута. Од рочен аспект, придонес кон растот на депозитите на домаќинствата имаат краткорочните депозити, при пад на долгорочните депозити. На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во август изнесува 7,4%.

Денарски депозити на домаќинствата/вкупни депозити

(учество на крај на година, во проценти)

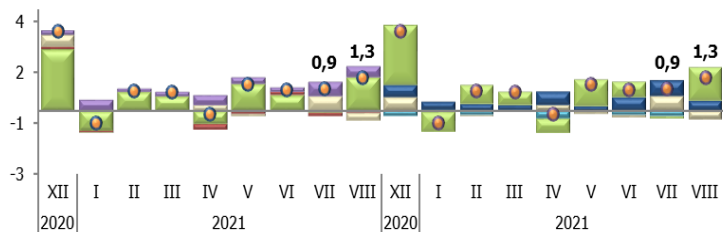
*Вкупните депозити само во банки и штедилници.

Извор: НБРСМ.

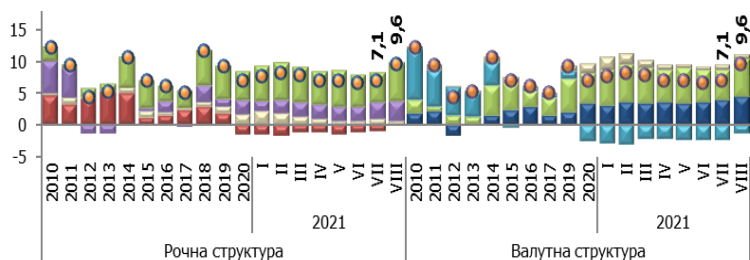
Учеството на денарските депозити (со депозитните пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на август изнесува 52,1% и е на исто ниво како и во претходниот месец.

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

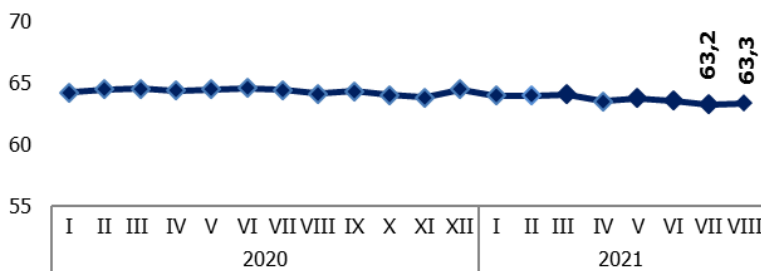
- ГПО надвор од депозитни институции
- Депозитни пари
- Вкупни краткорочни депозити
- Вкупни денарски депозити
- Вкупни девизни депозити
- Вкупни долгорочни депозити
- М4, годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

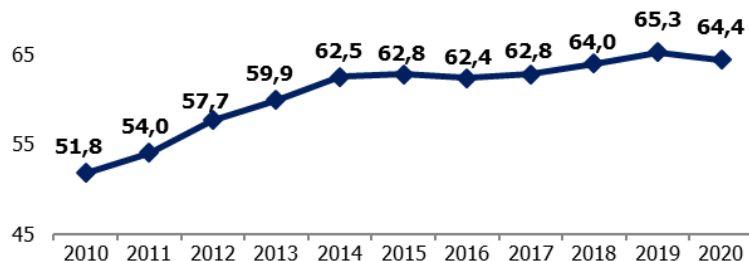
Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4 забележа раст од 1,3% на месечна основа. Зголемувањето е резултат на една од најликвидните компоненти на паричната маса, односно на депозитните пари, при раст и на девизните депозити. Истовремено, зголемување е забележано и кај краткорочните депозити, при мал пад на долгорочните депозити. На годишна основа, паричната маса во август е повисока за 9,6%, при годишен раст од 8,1% проектиран за третиот квартал од 2021 година.

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

податоци на крај на година, во %

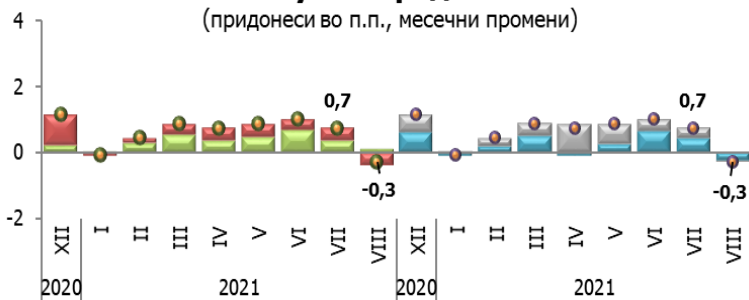

Извор: НБРСМ.

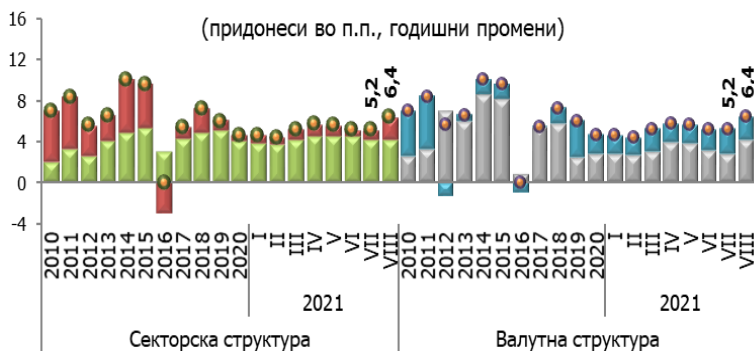
Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на август изнесува 63,3% (63,2% во претходниот месец).

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %
- Кредити, годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Во август, вкупните кредити остварија месечен пад од 0,3%, наспроти растот во претходниот месец. Од секторски аспект, намалувањето во целост е резултат на кредитите на претпријатијата, при мал раст на кредитите на домаќинствата. Во однос на валутната структура, падот е резултат на намалувањето на кредитите во странска валута²⁰ (вклучително и кредити во денари со валутна клаузула). Во периодот јули – август, вкупните кредити остварија раст, којшто засега е понизок од очекуваното зголемување за третиот квартал на 2021 година, според априлската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во август изнесува 6,4% и е над проектираната стапка на раст од 5,1% за третиот квартал на 2021 година, според априлската проекција. Од секторски аспект, растот во поголем дел произлегува од кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и од кредитите на претпријатијата. Во однос на валутната структура, кредитниот раст е резултат пред сè на зголемувањето на кредитите во домашна валута, при раст и на кредитите во странска валута (вклучително и денарските кредити со валутна клаузула).

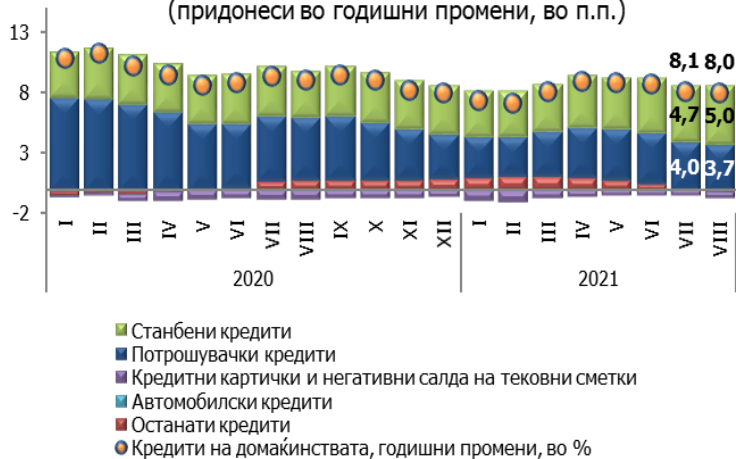
Годишниот раст на кредитите на домаќинствата²¹ во август изнесува 8%, при што во поголем дел произлегува од станбените кредити, со солиден позитивен придонес и на потрошувачките кредити.

²⁰ Месечното намалување на вкупните кредити, односно на кредитите во странска валута е резултат на поголеми кредитни отплати од една компанија.

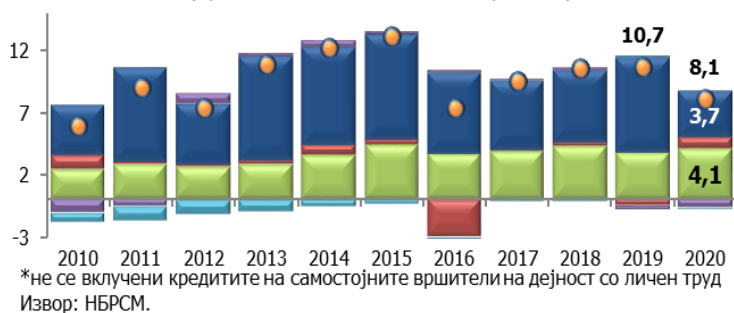
²¹ Без кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд.

Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

(придонеси во п.п., годишни промени)

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд
Извор: НБРСМ.

Учеството на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во август забележа минимален месечен раст од 0,1 п.п. и изнесуваше 3,4%. Гледано од аспект на секторската структура, и натаму најголемиот дел од вкупниот износ на нефункционалните кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

Сомнителни и спорни побарувања

(секторска структура и учество во вкупни кредити)
месечни податоци

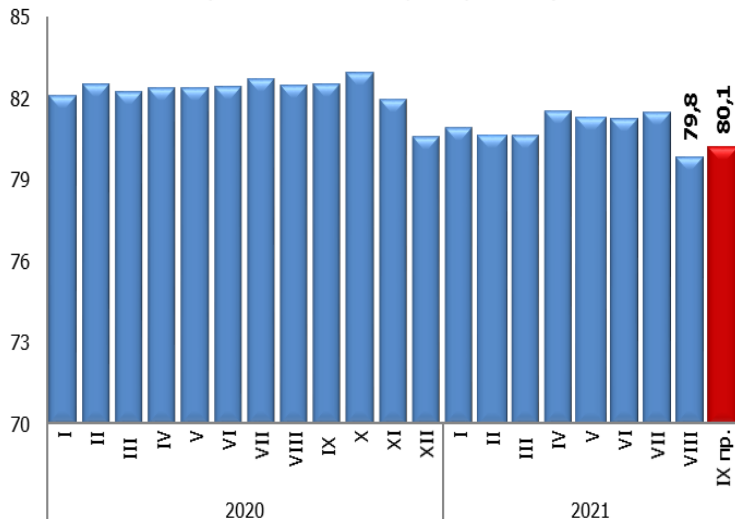

годишни податоци

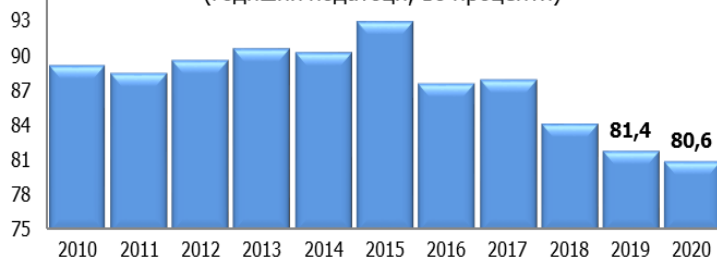
■ Сомнителни и спорни побарувања на претпријатијата во милиони денари, лева скала
■ Сомнителни и спорни побарувања на домаќинствата во милиони денари, лева скала
● Учество на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во %, десна скала
Извор: НБРСМ.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити
(месечни податоци, во проценти)

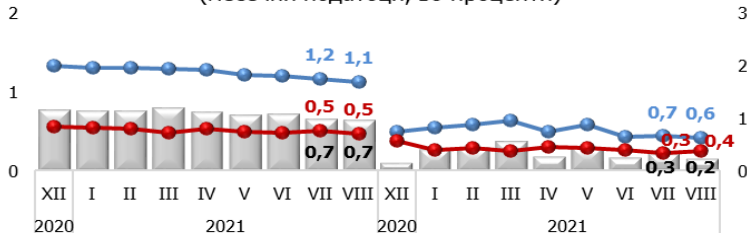
Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во август изнесува **79,8%** и е блиску до проектираната вредност на овој показател за крајот на третиот квартал од 2021 година (80,1%), според априлската проекција.

(годишни податоци, во проценти)

Извор: НБРСМ.

Каматни стапки на вкупните депозити
(месечни податоци, во проценти)

Кај каматните стапки на вкупните денарски и девизни депозити²², каматниот распон и натаму е стабилен на нивото од 0,7 п.п., во услови на минимални промени кај денарската и девизната каматна стапка. Кај **новопримените вкупни депозити**²³, каматниот распон минимално се стесни до нивото од 0,2 п.п., во услови на пад на денарската каматна стапка и раст на девизната каматна стапка за по 0,1 п.п., соодветно.

(податоци со крај на година, во проценти)

Извор: НБРСМ

²² Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nsp.x.

²³ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

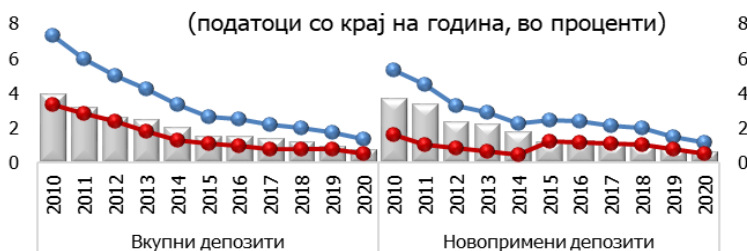
Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

(месечни податоци, во проценти)

Кај депозитите на домаќинствата, распонот меѓу каматните стапки на денарските и девизните депозити е стабилен задржувајќи се на нивото од 0,7 п.п., при минимален пад на каматната стапка на денарските и девизните депозити за по 0,1 п.п. Каматниот распон кај **новопримените депозити на домаќинствата** е стабилен задржувајќи се на нивото од 0,4 п.п., при непроменетост на денарската и девизната каматна стапка.

(податоци со крај на година, во проценти)

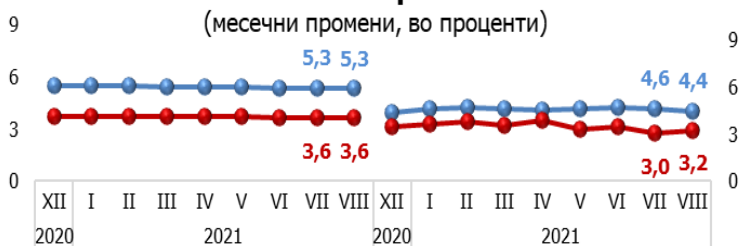

Каматен распон (во п.п.)
 Каматна стапка на денарски депозити
 Каматна стапка на девизни депозити

Извор: НБРСМ

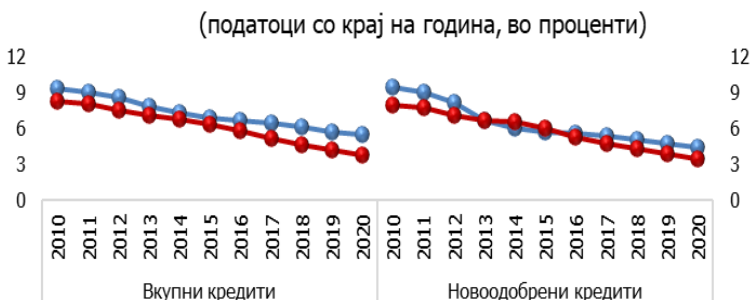
Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

(месечни промени, во проценти)

Во август, каматните стапки на **вкупните кредити на домаќинствата и на претпријатијата** не забележаа промена во споредба со претходниот месец и изнесуваа 5,3% и 3,6%, соодветно. Кај **новоодобрените кредити**²⁴, во однос на претходниот месец каматните стапки на претпријатијата и домаќинствата се зголемија, односно се намалија за по 0,2 п.п. и изнесуваа 4,4% и 3,2%, соодветно.

(податоци со крај на година, во проценти)

Каматна стапка на кредити на домаќинства
 Каматна стапка на кредити на претпријатија

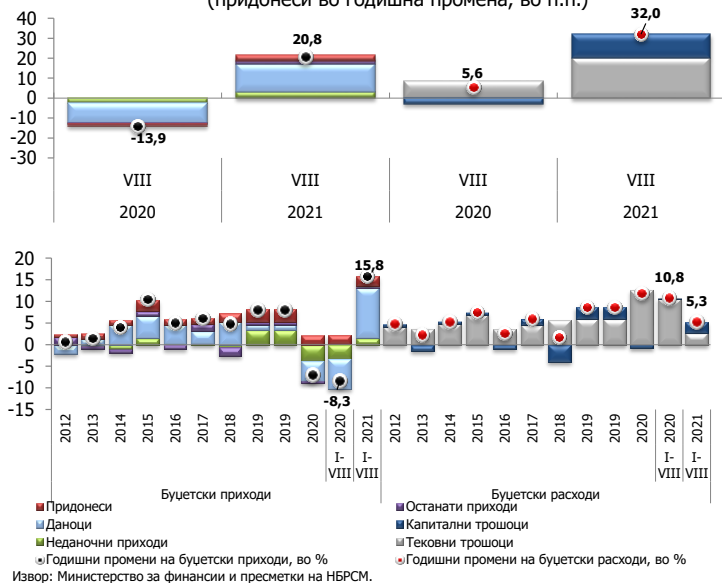
Извор: НБРСМ

²⁴ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

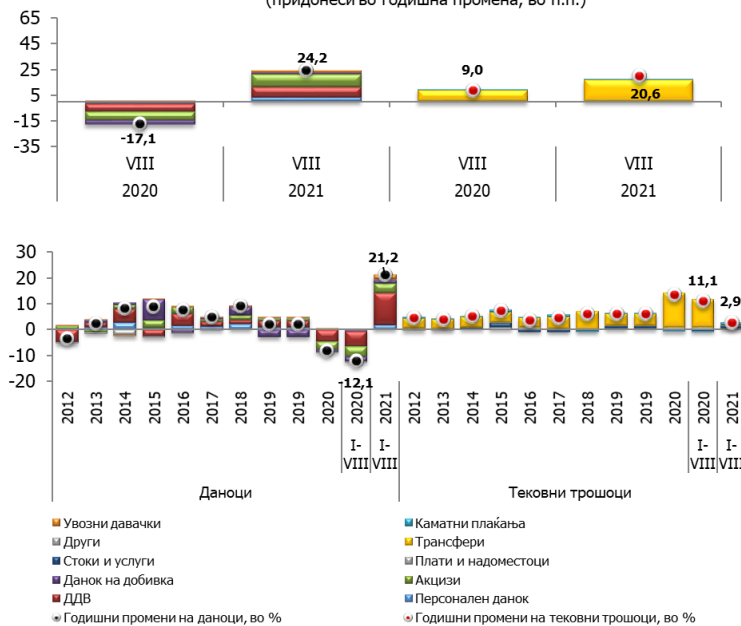
Во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), во август 2021 година вкупните буџетски приходи и расходи забележаа раст од 20,8% и 32%²⁵, соодветно на годишна основа. Порастот на **буџетските приходи** во најголем дел е резултат на растот кај даноците (придонес од 13,9 п.п.), при раст и на неданочните приходи, придонесите и останатите приходи²⁶ коишто имаа позитивен придонес од 3,2 п.п., 2,9 п.п. и 1,6 п.п. соодветно. Притоа, даночните приходи во август беа повисоки за 24,2% на годишна основа, и тоа во најголем дел како резултат на повисоките приливи од акцизите и ДДВ. Порастот на **буџетските расходи** во август 2021 година во поголем дел се должи на тековните трошоци (најмногу од трансферите), но и на капиталните трошоци.

Во периодот јануари – август 2021 година, вкупните буџетски приходи и расходи се повисоки за 15,8% и 5,3%, соодветно во споредба со истиот период од претходната година. Најголем придонес за растот на буџетските приходи имаат повисоките даночни приходи, а на страната на расходите, тековните и капиталните трошоци имаат речиси еднаков придонес.

Буџетски приходи и расходи
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Даноци и тековни трошоци
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

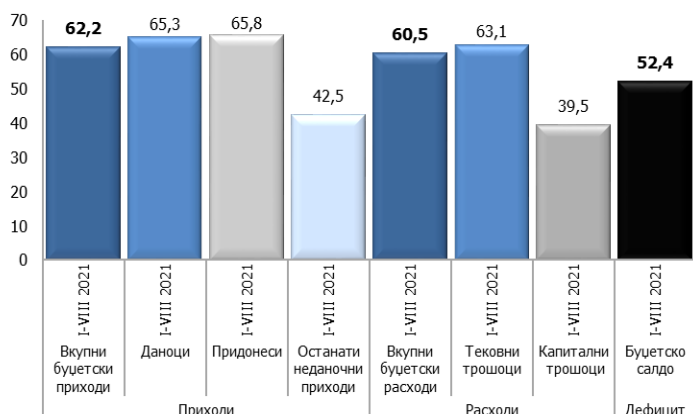
Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

²⁵ Месечното зголемување на вкупните буџетски приходи и расходи во август делумно се поврзува со пониската споредбена основа од истиот месец минатата година, кога беа забележано нивно позначајно намалување.

²⁶ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

Реализација на Буџетот, по категории

(централен Буџет и фондови), во проценти од годишен план*

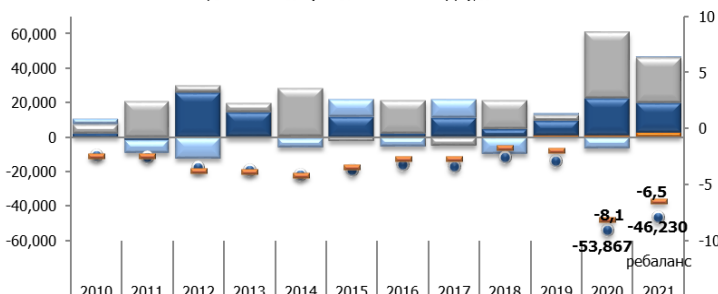
Во споредба со ребалансот²⁷ на Буџетот за 2021 година, остварувањето на буџетските приходи и расходи во периодот јануари – август 2021 година изнесува 62,2% и 60,5%, соодветно. Остварениот буџетски дефицит во износ од 24.202 милиона денари претставува 52,4% од планираниот дефицит за 2021 година.

*за 2021 година пресметките се направени во однос на ребалансот на Буџетот од јули.
Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Финансирање на буџетското салдо

Остварениот буџетски дефицит во периодот јануари – август 2021 година (24.202 милиона денари или 3,4% од БДП²⁸) во поголем дел е финансиран преку задолжување на државата во странство²⁹, а во помал дел и на домашниот пазар, при што депозитите на државата кај Народната банка забележаа зголемување.

* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.
Извор: Министерство за финансии

²⁷ На 28 јули 2021 година е усвоен ребалансот на буџетот за 2021 година („Службен весник на РСМ“ бр. 171 од 28.7.2021 година).

²⁸ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2021 година се користат априлските проекции на Народната банка.

²⁹ Задолжувањето на државата на странскиот пазар, во најголем дел произлегува од осмата еврообврзница издадена на почетокот на март во вредност од 700 милиони евра и повлекувањето на втората транша од макрофинансиската помош од Европската Унија, на почетокот на јуни, во износ од 80 милиони евра, од вкупно 160 милиони евра макрофинансиска помош од Европската Унија за надминување на кризата предизвикана од корона-вирусот. Воедно, во јули државата изврши исплата на еврообврзницата издадена во 2014 година во износ од 500 милиони евра.

Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

(состојби, во милиони денари)

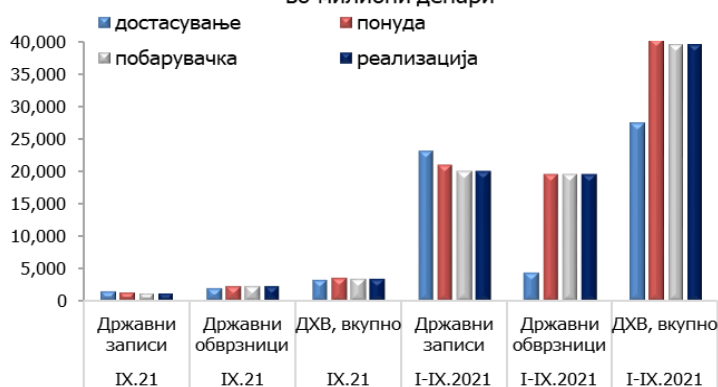

Извор: Министерство за финансии.

Во септември 2021 година, состојбата на издадените државни хартии од вредност³⁰ на примарниот пазар забележа пораст на месечна основа за 167 милиони денари и на крајот од месецот изнесуваше 140.056 милиони денари. Зголемувањето се должи на растот на петнаесетгодишните државни обврзници без валутна клаузула.

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

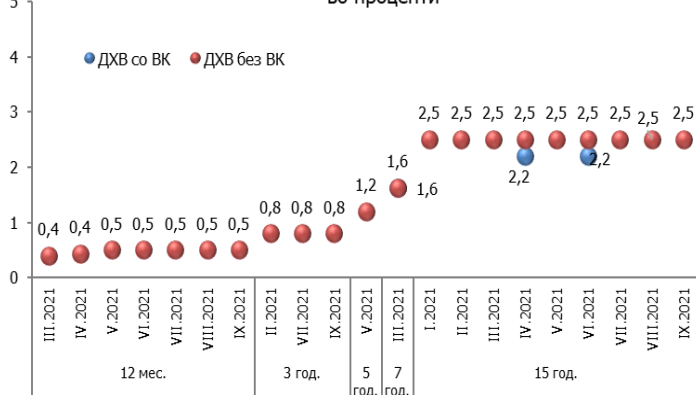

Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во септември 2021 година беа со рочност од дванаесет месеци, три години и петнаесет години без валутна клаузула, при што интересот на пазарните учесници беше еднаков со понудениот износ. Во август 2021 година, достасаа претходно издадени дванаесетмесечни државни записи и тригодишни државни обврзници.

Каматни стапки на државни хартии од вредност

во проценти

Извор: Министерство за финансии.

На редовната аукција во септември, Министерството за финансии ги задржа истите каматни стапки на новоиздадените дванаесетмесечни државни записи (0,5%), тригодишните и петнаесетгодишните државни обврзници без валутна клаузула (0,8% и 2,5%, соодветно).

³⁰ За 2021 година, според ребалансот на Буџетот од јули, планирано е нето домашно задолжување (континуирани државни хартии од вредност) на државата во износ од 18.450 милиони денари, односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до ниво од 146.315 милиони денари.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2018				2019				2020				2021				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	јун.	јул.	авг.
	<i>реални годишни промени во %</i>																
Промет во трговија на мало*	5,8	8,9	9,4	10,5	7,6	8,8	12,0	13,8	1,0	-18,6	-15,7	-15,5	-1,3	18,3	12,7	11,9	18,2
Бруто приходи од ДДВ*	3,9	6,5	7,5	6,9	3,5	1,4	7,5	6,6	1,8	-20,0	-10,8	-4,2	2,9	36,6	30,1	22,6	27,62
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	8,0	2,6	3,0	11,0	2,8	5,9	9,7	4,7	6,8	-12,4	-3,6	-9,4	3,2	26,1	20,3	6,4	12,4
Домашно производство на потрошни добра	6,1	-1,0	-0,1	5,6	0,5	-1,0	2,4	-2,0	-0,5	-22,4	-9,3	-12,1	-4,8	22,8	16,5	0,3	-2,7
Кредити на население*	7,7	8,2	8,5	9,3	8,2	9,6	9,3	10,1	9,7	6,3	6,2	4,5	4,7	5,7	5,7	4,5	4,5
Просечна нето-плата*	3,4	4,7	3,9	5,4	2,2	2,4	3,5	4,2	10,0	4,6	7,0	4,7	2,0	5,7	4,2	1,3	-
Приватни нето-трансфери*	5,6	9,2	4,3	2,1	-2,2	-4,7	5,7	2,2	-2,7	-40,1	-36,6	-11,6	8,6	69,1	66,9	-	-
Пензии*	2,1	3,4	2,6	4,4	4,1	2,2	3,9	2,1	5,7	6,2	5,3	5,4	2,3	0,3	1,7	-0,8	-0,6

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2018				2019				2020				2021				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	јун.	јул.	авг.
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>																
Увоз на средства за работа*	19,1	20,2	10,5	11,6	1,9	4,8	12,5	6,4	0,9	-34,6	-2,9	4,5	8,9	64,3	25,9	3,9	8,9
Извршени градежни работи**	-39,6	0,9	-10,0	14,6	15,1	-3,3	3,0	5,3	6,3	-5,1	3,0	2,3	-1,1	-9,6	-25,2	-18,5	-
Домашно производство на капитални производи	19,3	24,2	16,0	5,7	12,3	-2,9	10,7	7,1	-5,7	-46,0	-9,0	1,0	-13,2	49,3	-1,6	-14,2	-24,6
Државни капитални инвестиции*	-65,0	-39,5	-10,7	-34,1	-11,1	62,7	26,3	66,5	23,8	-34,4	26,0	-20,7	94,2	3,7	45,4	-8,3	405,2
Директни инвестиции***	8572,0	5779,6	3761,2	8336,9	-11081,9	-2571,9	5347,7	-6986,1	3959,7	-2322,3	-5612,6	-9061,0	-8518,7	12778,3	4661,4	-	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	2,0	4,7	6,6	5,9	4,9	4,8	2,6	6,4	4,1	8,2	11,5	5,8	7,3	2,5	2,5	1,7	1,7

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2020=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.